

Seznam příloh

Příloha 1 - Návrh výzkumných otázek v kvalitativním výzkumu

Příloha 2 - Transkripce nahrávek v kontextu etickém, metodologickém a technickém podle A.E.Leix

Příloha 3 - Ukázka z podrobné transkripce rozhovoru

Příloha 4 - Zredukováná transkripce rozhovoru pomocí otevřeného kódování

Příloha 5 - Vzniklé kategorie z rozhovoru s metodikem prevence

Příloha 6 - Dotazník pro pedagogy druhého stupně ZŠ v Říčanech

Příloha 7 - Dotazník pro žáky 8.-9. tříd ZŠ v Říčanech

Příloha 8 - Vzniklé kategorie k otevřeným otázkám z dotazníku žáků (dotazník zadán v dubnu 2022)

Příloha 1 – Návrh výzkumných otázek v kvalitativním výzkumu

Příloha 2 - Transkripce nahrávek v kontextu etickém, metodologickém a technickém podle A.E.Leix

Otázka	?
Oznámení; klesavá kadence	.
Naznačení pokračování výpovědi	,
Zdůraznění slova nebo jeho části	<u>text</u>
Zdůraznění konce výpovědi; výkřik (zvolání, rozkaz)	text!
Pauza	...
Hesitační zvuk (eee, yyy)	#
Smích	@
Hovor se smíchem	@text@
Nesrozumitelný úsek	(?)
Těžce srozumitelný předpokládaný úsek	(text)
Přítakání neverbalizované (uhm, hmm)	&
Náhlé přerušování výpovědi	text/
Bezprostřední navázání na předchozí výpověď partnera	=
Text mluvený současně, tzv. <i>overlap</i>	[]hranaté závorky pod sebou A: a potom [ona] B: [ne] to bylo takhle
Komentář autora transkriptu	<text>

Příloha 3 – Ukázka podrobné transkripce rozhovoru

T: *Já bych, mě tedy zajímají ty podoby náročného chování na této škole, konkrétně na druhém stupni a rozdělila bych náš rozhovor na dvě části, nejdříve bych se tě trošku doptala na minulost, jak to vypadalo před covidem a pak bysme si popovídali o té době pandemie, a hlavně jaké vidíme teď ko ty následky nyní. Děkuji.*

R: Určitě, protože se to trochu změnilo.

T: *&... Takže, „R“, když se podíváme trochu zpátky, jaké podoby náročného chování byly v naší, nebo ve tvé, škole běžné v době před pandemií, to znamená, než se všechny ty školy musely zavřít, takže jaké podoby tady byly?*

R: Tak hlavně na druhém stupni, #, před pandemií dominovala kyberšikana a sebepoškozování, a teda nějaký řekněme i třeba šikanózní chování jako klasický šikany ne kyberšikany. Tak tohleto jsou takový tři věci, který bych řekl, že byly trošičku nad těmi ostatními.

T: *&. A jak jste odhalovali, jak jste ty podoby náročného chování dokázali identifikovat před tou pandemií?*

R: *&...#... Tohleto pak řeknu i v té druhé části, tohleto v podstatě jakoby zůstalo, ale úplně taky, v minulosti jsme identifikovali zejména... # ...nějakým většinou, nějakým alertem, kterej nám dal buďto rodič nebo schránka důvěry, kterou máme ve škole zřízenou... #... nebo nějaký spolužák upozornil na to, že se něco děje, několikrát jsme na to přišli víceméně náhodou, když jsme třeba prošetřovali nějaký chování a... vyplynulo nám, jo , když jsme šli hlouběji do nějaký třídy, tak nám třeba vyplynulo ...#... něco, něco ještě někde jinde, takže takhle. Takže ale, když bych řek ty tři, tak spolužáci, rodiče, schránka důvěry.*

T: *Dobře. Děkuji. ...#... Pozoruješ, že nyní celkově ve škole vzrostly podoby náročného chování, které byly běžné i před tou pandemií? Takže to co jsi jmenoval ...,*

R: ...&, rozumím, rozumím z těchle tří,

T: *...myslíš si, že narostly opět? Ta kyberšikana jak si jmenoval a ...#.*

R: ...no, kyberšikana podle mě... # ... spíš naopak klesla, ale... #... může to bejt tím, že opravdu nedokážeme jako zachytit všechno, nicméně mi, já mám teda pocit, že za ty roky ty děti se v tom onlajn prostoru # zlepšily, se v té # té bezpečnosti tam, čili už znají ty techniky, # jak se, jak se bránit, #

Příloha 4 – Zredukováná transkripce rozhovoru pomocí otevřeného kódování

T: *Mě zajímají podoby náročného chování na této škole, konkrétně na druhém stupni a rozdělila bych náš rozhovor na dvě části, nejdříve bych se tě trošku doptala na minulost, jak to vypadalo před covidem a pak bysme si popovídali o době pandemie, a hlavně jaké vidíme teďko ty následky. Děkuji.*

R: Určitě, protože se to trochu změnilo.

T: *Když se podíváme trochu zpátky, jaké podoby náročného chování byly ve tvé škole běžné v době před pandemií, to znamená, než se všechny ty školy musely zavřít?*

R: Tak hlavně na druhém stupni, před pandemií dominovala kyberšikana a sebepoškození, a teda nějaký řekněme i šikanózní chování jako klasický šikany, ne kyberšikany. Tak tohleto jsou takový tři věci, který bych řekl, že byly trošičku nad těmi ostatními.

T: *A jak jste odhalovali, jak jste ty podoby náročného chování dokázali identifikovat před pandemií?*

R: V minulosti jsme identifikovali zejména většinou nějakým alertem, kterej nám dal buďto rodič nebo schránka důvěry, kterou máme ve škole zřízenou nebo nějaký spolužák upozornil na to, že se něco děje, několikrát jsme na to přišli víceméně náhodou, když jsme třeba prošetřovali nějaký chování a vyplynulo nám, když jsme šli hlouběji do nějaký třídy, tak nám třeba vyplynulo něco ještě někde jinde. Takže ale, když bych řekl ty tři, tak spolužáci, rodiče, schránka důvěry.

T: *Pozoruješ, že nyní celkově ve škole vzrostly podoby náročného chování, které byly běžné i před pandemií? Takže to, co jsi jmenoval myslíš si, že narostly opět?*

R: Kyberšikana podle mě spíš naopak klesla, ale může to bejt tím, že opravdu nedokážeme zachytit všechno, nicméně já mám teda pocit, že za ty roky ty děti se v tom onlajn prostoru zlepšily, se v tý bezpečnosti tam, čili už znají ty techniky, jak se bránit, čili vlastně dokážou ty útoky, takový ty zjevný, kterejm dřív se ubránit neuměly, tak dneska se jim bránit uměj, různě si zablokovávají čísla zablokovávají si profily, jsou chytřejší, dávaj, ty fotky, který na internet poustujou, dávaj rychle, dávaj chytřejc, a zároveň s tím se zvedlo i povědomí rodičů, to úplně zásadně i

Kódy

Kyberšikana
Sebepoškození
Klasická šikana

Alert od rodiče

Alert od žáka

Schránka důvěry

Náhodné zjištění

Změny v kyberšikaně

Chování dětí v on-line prostoru

Povědomí rodičů

Využívání aplikací

vlastně v monitoringu času, kterej děti strávěj na sítích a na mobilu ty aplikace dneska hodně rodičů využívá, ví jak na to, sleduje to a takže tohle třeba spíš kleslo, bych řekl že to je tímhle a myslím si, že v tom pomohla i dost škola, protože my se na to docela zaměřujem a ty děti různý semináře měly, rodiče měli, posíláme newsletry, s odkazama, takže tohle se určitě zlepšilo. Co se týče sebepoškozování, tak tam už je to trošičku horší, nebo takhle, řekl bych, že to sebepoškozování spíš zůstalo na podobný úrovni, ale mám trochu obavy, že to sebepoškozování je jakoby skrytější, čili ty děti jakoby, jak se naučily bránit kyberbezpečí tak i ty, kteří se sebepoškozují tak zase naopak tošičku se naučily jak to líp skrejvat, čili tady jako bych řekl, že to je nastejno, ale možná to bude víc, ale nedokážu to posoudit, protože prostě tyhle zprávy nemáme a v úvozovkách v běžný šikanózní chování bych řek, že je pořád a dost podobný úrovně, T: **Takže nemůžeme říct, že došlo k nějakému výraznému nárůstu u toho běžného, co jste měli?** R: U toho, co bylo předtím, ne.

T: Jaký specifický přístupy nebo programy jste využívali, aby to náročné chování bylo sníženo, před tou pandemií, co fungovalo?

R: První je, že máme nějaký program primární prevence, kterej máme v ne příliš vysokým rozsahu, jsou to čtyři dvouhodinovky za školní rok, dělá nám to externí služba, záleží kolik máme peněz vždycky na školní rok, protože to se odvíjí od toho jestli dostaneme grant anebo ne, tyhle prevence jsou zaměřený spíš na takovou edukativnost než na monitoring chování, používali jsme u tříd kde už se patologie vyskytla, tak jsme selektivní prevenci využívali taky externě, školení učitelů externě a další co jako škola využíváme je dotazníkový šetření jsme taky dělali a máme školního psychologa, který tady dříve nebyl, teď tady je podle mě poslední tři nebo čtyři roky, takže i jeho služby využíváme a naučili jsme se jakoby líp spolupracovat s pomáhajícíma organizacema, čili s Ospodem nebo Střediskem výchovný péče ale i dalšíma.

T: Které postupy při řešení náročného chování se vám nejvíce osvědčily?

R: No v tomhle je dobrá, naštěstí fungují metodiky, které vydává Ministerstvo školství a aktualizuje je a musím říct, že je opravdu aktualizuje vydává metodiky k různým podobám, formám a tam vždycky je stručně popsána geneze a pak tam jsou kroky, takže tohle používáme a na základě tohodle máme vypracovaný krizový plán, který máme vypracovaný na základě těch metodik a v koordinaci s Ospodem a policií, to znamená, že všechny školy

Aktivní přístup školy

Změny v sebepoškozování žáků

Primární prevence

Dotazníková šetření

Školní psycholog

Pomáhající organizace

Metodiky ministerstva

Krizový plán školy

Pomáhající organizace

v Říčanech ho maj velmi podobnej, ale samozřejmě si do něj můžeme zasahovat jak chceme a to je taková vlastně řekněme kuchařka, kde je napsaný, jak bysme měli prostě při těch různých scénářích postupovat. Samozřejmě, to neplatí absolutně, protože ty scénáře jsou vždycky unikátní, částečně ale myslím si, že pro učitele i pro pracovníky ve školském poradenském pracovišti je to užitečný. T: *Takže to máte sestavený dobře?* R: Jo! T: *Jste s tím spokojený?* R: Ano a aktualizujeme to, podle situace, protože některý věci jako přibejvaj, některý zas naopak ubejvaj!

T: Jak často před pandemií zjišťovalo vedení školy nebo se na škole zjišťovalo klima školy? A jestli už tehdy se vedení zabývalo třeba takovým wellbeingem svých pracovníků, před pandemií?

R: Určitě se to předtím podle mě řešilo nedostatečně, i teď řeší nedostatečně klima školy vlastně nikterak neměříme, nezjišťujeme, vím, že pan ředitel někdy před čtyřmi nebo možná pěti už lety měl tady nějakou externí organizaci, která se snažila popsat a navrhnout lepší metody, jak spolupracovat, ale nejsem si jistý že z toho něco vzniklo, vznikl etický kodex, který je, podle mě dobrej, ale to říkám i proto že jsem ho sám psal v koordinaci s panem ředitelem a ještě jedním kolegou, ten si myslím, že je solidní, nicméně, klima školy jako takový se systematicky neměří. My si zjišťujeme klima tříd většinou pomocí metody SO-RA-D která se nám poměrně dobře osvědčuje, případně i dotazníkama od pana doktora Brauna, který používáme většinou spíš u mladších dětí, a ten SO-RA-D většinou u starších, ten je trošičku komplexnější a složitější, nicméně a ještě na ten wellbeing pracovníků, ten je v naší škole dlouhodobě zanedbáván, ale uznávám že je to složitý ho nějakým způsobem nastavit, jo mohl by ho dělat pan psycholog, ale když je tady jednou týdně.

T: Ted' bych se tě zeptala na současnost, která v podstatě odráží dojezd pandemie, protože ted' jsme půl roku konečně ve škole, tak už vidíme rozdíly, už to tam jsme schopni zaregistrovat. Takže jaké podoby nového, ted'ko mluvím opravdu nového, pro vaši školu neběžného náročného chování v současné době té prezenční výuky identifikuješ ve škole?

R: Tak jsou to v zásadě opravdu nový nebo hodně zintenzivněný jsou v zásadě dvě. První je vysoký výskyt úzkostných poruch u dětí nebo úzkostné paniky, lépe řečeno, než poruch na tom druhém stupni ten nárůst je jako v řádech sta procent a dneska už trošičku víme co s tím, ale ne úplně, protože nejsme zdravotnický zařízení, čili máme s tím trošičku problémy, jak víme místa u psychologů dětských a psychiatrů už vůbec příliš nejsou, ty školy

Krizový plán školy

Klima školy

Etický kodex

Metody měření klimatu tříd

Wellbeing pracovníků školy

Úzkostné paniky

jsou nucený si to řešit individuálně a po dohodě s rodičema a je to velice nepříjemná situace protože samozřejmě ta úzkostná panika, člověk nikdy moc neví kdy na něj přijde, jak moc silná bude, jak intenzivní bude, není to věc, která by ohrožovala život, ale každopádně mi nemáme kapacity kam ty děti dát aby se uklidnily, ten učitel by v tu chvíli v podstatě měl být na dvou místech, což není možný, takže je to pro nás hodně náročný, hodně nás to zatěžuje a chceme pro příští školní rok tohleto hodně diskutovat i s dalšíma školama, protože co já vím, tak z neformálních rozhovorů se školními metodiky prevence a učiteli z jiných říčanských škol, tohle je naprosto všude tenhleleten nárůst a to je určitě aktuálně žhavá otázka. T: *Nová?*, R: Ano! T: *A ještě něco nového, kromě těch úzkostných ataků?* R: Já jsem řekl že dvě, ale vlastně jsou tři. Takže ty úzkostný ataky, potom mě napadá a přijde mi, že se trošičku u nás zvedl vandalismus ve škole to znamená, že děti víc ničí společný majetek školy. Co je tou příčinou já vůbec nedokážu říct, protože mi přijde, že v zásadě se jako ten učitelství sbor chová vůči těm dětem dost podobně pořád, že se to příliš nemění a děti se v zásadě taky příliš nemění, je mi jasný že to je práce jednotlivců, o tom vůbec nepochybuju, nicméně, ten vandalismus si myslím že u nás narůstá, vedení školy je si toho vědomo a chystá nějaký podpůrný akce od kterých si slibujeme že se to trošičku omezí, to je druhý! A třetí věc, která dřív nebyla a teď je, ale není jako v nějaký extra velký míře na základní škole, na středních školách je ve veliký míře, to vím stoprocentně od pracovníků na středním školství, a to je sexuální identita dětí, transdžendr apodobně i tady jsme to jako vlastně řešili, ale jako spíš druhotně nicméně je to věc, která dřív bych řekl příliš nebyla a teď se řeší jako víc. T: *Tak že i tyto problémy se objevily ve škole?* R: Jo, ale neříkám, že ve velký míře, ale protože máme děti do patnácti let, ale vím, že třeba na středních školách, opravdu, vím to třeba od metodičky prevence tady v Říčanech na gymnáziu s tou jsem hodně v kontaktu, tak vím, že opravdu hodně je to důležitá věc. T: *Takže když to shrnu, nové podoby, úzkostné panické ataky, vandalismus a problém se sexuální identitou, orientací?* R: Jasně s tou identitou to je samozřejmě částečně popkulturní, kulturní záležitost, nicméně, zasahuje to do nějaký ty psychický pohody dětí, T: *A ještě nějakou novou, myslíš si, nebo to je tak asi co tě teď napadá?* R: Když to srovnám s tím, co bylo a řekli jsme si, že v nějaký míře buďto to ubylo nebo přibylo, nebo je to stejně, tak tohle jsou věci, který jsme dřív v podstatě vůbec neřešili a teď je řešíme, ještě teda možná mě napadá, ale to jsou ty nikotinový sáčky, který dřív neexistovaly, ale to se dá shrnout do toho tabakismu, který dřív existoval v podobě běžnejch cigaret, tak samozřejmě ty už dneska děti příliš nekouřej a to se jako spíš, ne že by to nahradilo, to se jako změnilo T: *Není to*

Spolupráce s rodiči

Kapacita školy

Úzkostné paniky

Vandalismus

Podpůrné akce školy

Sexuální identita

nová podoba? R: Není to jako vyloženě nová podoba, je to podoba něčeho co se změnilo.

T: Jaké postupy při identifikování toho nového náročného chování v současné době se ti osvědčily, tady ve škole?

R: No, moc nám to podle mě sebestmrskačsky řeknu, že nám to příliš nejde, zůstalo nám to samý, ale schránka důvěry není příliš využívána jako byla v minulosti, nevím, čím to je, možná je nízká propagace její taky chystám nějaký videa vytvořit spolu s dětma, který by jako spropagovaly jí pak jsou to, pak je to komunikace s rodiči, tam je to pořád stejný a pak jsou to spolužáci, to zůstává stejný, hodně se nám osvědčuje spolupráce se Střediskem výchovný péče a OSPODem dlouhodobě ale, když budem mluvit o tom co se změnilo, tak já bych řekl, že v současnosti jsou rodiče spíše nastavení jakoby k spolupráci s těmahle organizacema, míň aktivně, než byli dřív, že teď po pandemii na to tolik neslyšej, nevím, ale jakej je důvod to nedokážu vůbec říct.

T: U jakých žáků se vyskytují ty nové podoby náročného chování, lze to nějak prostě popsat ohledně společného prvku, je tam třeba věková kategorie, pohlaví nebo zájmy?

R: No, vzrostlo to určitě u dětí ve věku 13,14,15 to znamená v těch vyšších ročnících, ale vyskytuje se nám to i na prvním stupni ale v menší míře samozřejmě, nicméně ta věková kategorie těch teenagerů 13,14,15 je naprosto zásadní, takže to je jedna věc, pohlaví to vůbec, to tam nehraje roli, jak to říct, no domnívám se, že tam je ta zastavená nebo pozastavená socializace v době pandemie, ty děti hodila fyzicky zrajou stejně ale psychicky je to, jak se ta socializace zastavila tak některý děti hodila zpět, čili společnej prvek ještě je, že děti se chovaj vlastně opožděně, než by měly, přijde nám, že jsou v regresi nebo ten vývoj je narušený určitě u řady dětí, neříkám určitě ne u všech, ale řek bych že u těch dětí, kterejch se to týká, ano. **T: Nevidíš tam třeba ještě prvek z jakého prostředí rodinného pochází?** R: Ne, ale to je dlouhodobě, jako musím říct, že ty negativní jevy nebo patologický jevy nebo jakýkoliv, který spadaj pod nás, příliš nerozlišujou mezi sociálně statutem rodiny.

Schránka důvěry

Strategie školy

Identifikace alertem

Pomáhající organizace

Faktor věku dětí

Socializace

T: Má škola nějaký dominantní způsob řešení náročného chování? Pokud jo, tak který, prosím? A ještě bych se tě zeptala, jestli to dodržují všichni pedagogové, kteří přijdou do styku s náročným chováním?

R: Odpověď na tu první otázku, máme krizový plán a metodiky, jak jsem říkal, máme přímý, máme vlastně jakoby dokument kterej je k dispozici všem, kde jsou různý pomáhající organizace, na který lze ty rodiče odvolávat, píšeme newslettery rodičům, to znamená vědí o lince důvěry, vědí o rodičovský lince, všechno tohle těm rodičům posíláme, takže to mají jak pedagogové tak rodiče, a dominantní způsob no, když se to pokusím říct stručně, většinou to chodí tak, že, když už tam něco je, tak třídní kontaktuje poradenský pracoviště a spolu a plus ještě třeba s někým z vedení školy se domluvíme, jak budem pokračovat a podle závažnosti vlastně buďto to necháváme, dáme rady tomu třídnímu, co jim má poslat a necháváme to jenom na úrovni třídní učitel - rodič anebo když máme pocit, že se to neposouvá tak už tam přibíráme další aktéry a když máme pocit, že je to už něco závažnějšího tak už je do toho přibíráme rovnou, takže si myslím, že ten dominantní způsob řešení je velmi otevřená a velmi častá komunikace, hlavně se zákonnými zástupci plus těmi dalšími pomáhajícími organizacemi.

T: Pozoruješ výskyt náročného chování se kterým již teda máš tu dřívější zkušenost i u žáků, kteří třeba před pandemií takového chování nevykazovali? To znamená, že i takoví ti žáci, kteří, zaškatulkujeme mezi ty šikovné, slušné?

R: Určitě, jo, jenomže oni zestárli, i když třeba ta socializace nemusela být tak přirozená a dominantní způsob nebo dominuje, jak to říct, před pandemií mělo připojení trvalý na internet já nevím třeba 50,60 procent dětí dneska ho má 90 čili když bysme v tomhle mohli něco říct, tak ty děti třeba jsou určitě častěji a jsou víc ovlivněny časem stráveným na internetu, takže ano, odpověď na tu otázku. **T: Takže, ale jak říkáš, je to taky s tím věkovým posunem, že?** **R:** Jo, těžko říct, kdyby pandemie nebyla, jestli by to bylo takhle nebo nebylo to se nedá moc nedá, nemůžeme říct úplně.

Krizový plán

Dokumenty školy

Metodiky ministerstva

Aktivní přístup školy

Pomáhající organizace

Pohyb dětí v on-line prostoru

T: Jaké strategie v současné využíváte pro zmírnění nových podob náročného chování, takže říkáš vandalismus, úzkostné panické ataky, máte nějakou už strategii, říkal jsi, že to asi připravujete?

R: Ano máme. Na ty úzkostný, máme strategii, která v tuhle chvíli je teda nastavená mezi rodiči a školou ale ne příliš funguje a chtěli bychom jako jí popsat jasněji. Na ten vandalismus připravujeme strategii, měla by vypadat, zhruba tak, že ty děti, což se vlastně doporučuje, nejlepší prevence vandalismu je ta, že děti vezmou majetek školy za svůj, což je samozřejmě složitý, nicméně je tady připravená nějaká idea, že by děti v rámci dílen se spolupodílely na obnově poškozeného majetku, což si myslíme, že by mohlo pomoci, bude tam nějaký jasný odstraňování škod, to znamená když jsou velké škody třeba na toaletách, tak prostě budou žáci nucený prostě společně to uklidit a tak dále, aby jakoby jsme si tohodletého víc vážili a uvidíme co z toho bude. **T: Aby ten žák věděl, že když něco provede, tak je tam nějaký následek?** **R:** Za á, ale aby si zvnitřnil to, že na tom si něco odmakal, to znamená, ono poškodit lavici je jedna věc, ale když jí potom opravím, přelakuju, třeba, vyčistím, tak už si jí spíš nezničím, a když ji začne ničit někdo jinej, tak já ho na to spíš upozorním, protože proč mi to ničíš, dyť tu lavici jsme si já, takhle to funguje jakoby i v zahraničí, ale samozřejmě to nefunguje v žádném případě stoprocentně, ale ta šance je větší.

T: Ještě bych se chtěla vrátit k těm úzkostným panickým atakům a té strategii? (poznámka autora, v této odpovědi respondent popisoval způsob řešení panické ataky a ne jaké má škola strategie k jejímu snížení)

R: No ta strategie je v podstatě docela jednoduchá, když se ta panická a úzkostná ataka stane, přihodí, většinou je to při hodině, tak se to dítě, tak se kontaktuje někdo z vedení školy, kdo v tu chvíli neučí, což ale bohužel není vždycky možný v tom případě to dítě zůstane ve třídě a zavolá se rodiči toho dítěte a ten si pro něj okamžitě přijede, děti ty techniky jak zvládnout úzkostnou paniku, vědi, většinou to jsou dýchací cvičení a oni už vědi jak s tím pracovat, páč to maj opakovaně a pak si ten rodič je vyzvedne a odveze, lepší jsme nenašli, párkrát jsme volali sanitku teď už to neděláme, protože jsme s těma rodičema propojený všichni učitelé, který učeť maj přímou hot linku na toho rodiče, takže takhle jsme to domluvili, ale podle mě to systémově vyřešit nejde, protože často jsou nějaký suply atd. akce, to znamená někdy fakt je problém v tom běžným dni někoho zrovna v tý škole najít, kdo neučí, kdo by mohl to dítě pohlídat, to je někdy hodně

Prevence vandalismu

Způsoby řešení
úzkostných panik

Komunikace s rodiči

Kapacita školy

náročný **T:** *Takže říkáš, že ty děti, který tu úzkostnou poruchu mají, už tu techniku znají?* **R:** Většinou, ano. **T:** *Nemusí s nima ten učitel prostě nějak dýchat nebo odvádět jim pozornost?* **R:** Né, nemusí, ale myslím si, že jsme to i dělali, teď si nejsme úplně stoprocentně jistí, že jsme si říkali co to ta panická ataka mezi učiteli je a jaký techniky na to pomáhají, právě hlavně hodně to dýchání, posadit se někam, napít se, rozptylování pozornosti a tak dále. **T:** *Ještě se tě prosím tě chci zeptat, tu hodinu to asi hodně naruší, vid? Ten průběh té hodiny, když dojde k takové atace?* **R:** Naruší to hodně, ale troufám si říct, že si děti zvykly vlastně v těch třídách, kde se to děje opakovaně, že to dítě ten problém má, je důležitý to těm dětem vysvětlit, to jsem zapomněl říct, to je docela důležitý, nedělat jako, to je nějaký divnej spolužák a tak dále, ale normálně otevřeně třeba když ten spolužák tam není, nebo domluvit se s tím žákem, kterému se to děje a říct hele já ve třídě musím říct, o tý poruše, protože tohle jim narušuje oni prostě pak z toho akorát si budou dělat legraci, nebo nebudou chápat co se to vlastně děje, takže úplně otevřeně v té třídě říct, děje se tohle, děje se to proto a proto, není to žádný výmysl, je to nepříjemný, není to nic jako co by bylo život ohrožující je to hodně nepříjemný a tak dále, a ty děti to pak přímou, tak to je strašně důležitý a to je mimochodem důležitý u všech patologických jevů nebo jakýchkoliv když se ve třídě dějou tak to tematizovat jako téma v třídách, to by měl dělat spíš třídní učitel pokud možno, protože k tomu mají ty děti zpravidla nejbliž.

T: *Když se podíváme na současnou dobu, a to velké téma wellbeing pedagogů, tak děje se teď něco ohledně wellbeingu pedagogů na této škole, po pandemii, kdy to bylo opravdu náročné pro všechny?*

R: No myslím si, že se neděje! Pan ředitel oslovoval i pana psychologa jestli, jestli by nechtěl třeba dělat nějaký skupiny jednou týdně, učitelský kde by třeba se pracovalo nebo nějak ale myslím si, že o to nebyl z řad pedagogů příliš velký zájem, nebo spíš žádný, než velký, takže si nejsem si myslím že ne. Ale myslím si, že je tu prostor kde by se to dalo rozvíjet.

T: *A poslední otázka a co wellbeing žáků? Jak se řeší v současné době wellbeing žáků?*

R: To je hodně těžká otázka, myslím si, že tím, že všechny ty věci řešíme, nějak, a ty úzkostný poruchy mluvíme o nich otevřeně, tak se snažíme nastavovat jakoby bezpečný prostředí, jo to znamená, že tady jako moc nic nezatajujeme, o všem tady mluvíme otevřeně a myslím, že tady v naší škole každý dítě může a najde

Způsoby řešení

Komunikace se žáky

Přístup školy k wellbeingu

Komunikace se žáky

Přátelské prostředí školy

si člověka kterému může se svěřit a ty zkušenosti jsou takové že to tak je, takže si myslím, že ty děti tady učitelům spíš důvěřují než ne, nebo vždycky si minimálně najdou někoho komu důvěřují a docela často se nám svěřují, dřív to nebejvalo, jako třeba za mejh školních let to absolutně neexistovalo, to je určitě daleko víc a myslím si, že je to vlastně v pořádku, ale není to jako nic systematického vlastně v zásadě. **T: Ale jmenoval si předtím, že děláte sociometrii, ty Brauny? Takže vlastně zajímá vás taky klima a to co s tím souvisí?** **R:** Ano, nebo třídnický hodiny, zajímá, ale není to moc systémový, je to spíš na těch jednotlivých učitelích jak si to dělaj a na jednotlivých třídách, a myslím si, že by to mohlo bejt systematictější!

T: Já ti moc chci poděkovat za tvůj čas za to, že jsi mi hezky odpověděl na všechny ty otázky a moc děkuju ještě jednou.

R: Jo, není zač.

Příloha č. 5 - Vzniklé kategorie z rozhovoru s metodikem prevence

Kategorie	Subkategorie	Kódy
Náročné chování ve škole	Běžné podoby náročného chování před pandemií Současný stav běžných podob náročného chování Nové podoby náročného chování	Sebepoškozování, kyberšikana, klasická šikana, chování dětí v on-line prostoru, povědomí rodičů, využívání aplikací, úzkostné paniky, vandalismus, sexuální identita, faktor věku dětí, socializace
Způsoby identifikování a řešení náročného chování	Osvědčené postupy před pandemií Současné postupy s novými podobami	Alert od žáka, alert od rodiče, schránka důvěry, náhodné zjištění, metodiky ministerstva, krizový plán školy, pomáhající organizace, spolupráce s rodiči, kapacita školy, dokumenty školy, aktivní přístup školy, řešení úzkostných stavů, komunikace se žáky,
Strategie školy ke snižování náročného chování	Využívané postupy před pandemií Současné strategie při řešení nových podob náročného chování	Aktivní přístup školy, primární prevence, dotazníková šetření, školní psycholog, pomáhající organizace, podpůrné akce školy, prevence vandalismu,
Klima školy a wellbeing	Monitoring klimatu školy před pandemií Přístup školy k wellbeingu pedagogů před pandemií Současný stav monitoringu wellbeingu pedagogů a žáků	Externí organizace, etický kodex, metody měření klimatu, wellbeing pracovníků školy, přístup školy k wellbeingu

Dotazník pro pedagogy druhého stupně ZŠ

*Poznámka: Slovo **wellbeing** můžeme překládat jako „cítit se dobře a dobře fungovat“. **Náročné** (dřívější termín „problémové“) **chování dětí** je takové chování, které se výrazně odlišuje od očekávaného chování pro daný věk a negativně ovlivňuje jak jejich proces učení, tak i vztahy s okolím. Spadá sem například kyberšikana, sebepoškozování, poruchy příjmu potravy, vulgární a rasistické chování, záškoláctví, krádeže, záchvaty vzteku, panické stavy, stavy úzkosti, nerespektování pravidel třídy či školy apod.*

1. Po návratu žáků z distanční výuky vnímám změny v jejich chování.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

2. U žáků v době pandemie pozoruji změnu v motivaci pro školní práci.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

3. U žáků naší školy se v době pandemie objevily nové, pro naši školu neběžné, podoby náročného chování (např. různé psychické problémy jako sebepoškozování, deprese, stavy úzkosti, panické stavy, nepřiměřené emoční prožívání, poruchy příjmu potravy aj.).

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

4. Nové podoby náročného chování žáků zasahují i do mých vyučovacích hodin a musím je na úkor výuky řešit.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

5. Škola má vytvořené efektivní postupy k identifikaci nového náročného chování u žáků.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

6. Pokud se objeví nové projevy náročného chování, vedení školy zareaguje rychle a poskytne mi konkrétní doporučení a postupy, které fungují.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

7. Škola má zavedený fungující postup pro řešení náročného chování žáků, kterému dobře rozumím a souhlasím s ním.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

8. Škola uplatňuje spíše pozitivní upevňování žádoucího chování než využívání kázeňských postihů.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

9. Souhlasím s tím, aby žákům za nežádoucí chování, byly udělovány kázeňské postihy (poznámky, důtky, snížené známky z chování).

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

- 10. Mám pocit, že se vše učím za pochodu a musím si poradit dle svého, vedení školy nemá zájem o řešení jakýchkoliv problémů s chováním žáků.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 11. Zastávám názor, že existuje přímý vztah mezi výsledky vzdělávání a wellbeingem žáků – žáci, kteří se ve škole cítí dobře, mají lepší vzdělávací výsledky.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 12. Wellbeing pedagogů úzce souvisí s četností výskytu náročného chování žáků.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 13. Jak často během jednoho školního dne průměrně pozitivně ohodnotím chování žáků (např. pochvalou). (vyberte jednu možnost)**
 0 1 2 3 4 5 a více krát
- 14. Během výuky se převážně usmívám a mám rád/a, když se žáci během výuky zasmějí.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 15. Domnívám se, že moje škola žákům poskytuje příjemné prostředí pro učení.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 16. V důsledku všech epidemiologických opatření se cítím pod velkým tlakem vzhledem k neustálým změnám a očekáváním, která jsou na mě kladena.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 17. Přemýšlím o odchodu ze školství vzhledem k neustálým změnám kladeným na pedagoga v době pandemie a nyní i v době uprchlické krize.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 18. Vedení školy poskytuje svým zaměstnancům individuální podporu v době zvýšené zátěže nebo osobní krize.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 19. Ve škole mám alespoň jednoho kolegu, se kterým mohu sdílet své problémy.**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 20. Škola aktivně využívá správné nástroje ke kolegiálnímu sdílení (např. supervize, intervize).**
 Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

Dotazník pro žáky druhého stupně ZŠ

- 1. Po návratu do školy z distanční výuky mám pocit, že je to tady jiné a necítím se ve škole dobře.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 2. Po návratu z distanční výuky mám pocit, že svým vrstevníkům nerozumím a že jsem se jim odcizil/a.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 3. Po návratu z distanční výuky nemám takovou motivaci k učení a hezkým známkám, jako jsem měl/a před covidem.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 4. Po návratu do školy z distanční výuky cítím, že je atmosféra ve škole horší, než byla.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 5. Ve škole jsou učitelé, kterým bych se svěřil nebo je požádal/a o pomoc.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 6. Učitelé, kteří byli před příchodem covidu super, jsou teď jiní, nejsou již tak přátelští a vypadají nespokojeně.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 7. Zním někoho ve škole, u koho se v době pandemie objevily nové psychické problémy (např. stavy úzkosti, panické stavy, sebepoškozování, deprese, poruchy příjmu potravy aj.).**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 8. U některých mých spolužáků se objevily psychické problémy, které zasahují i do průběhu výuky (např. učitel se najednou musí věnovat žákovi a musí přerušit výuku).**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 9. Po návratu z distanční výuky mám ve škole pocit porozumění, dobrých vztahů a spolupráce mezi učiteli a žáky.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 10. Ve škole v současné době zažívám pocity úspěchu.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 11. Učitelé jsou neustále ve špatné náladě a přenášejí to na žáky.**
Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne
- 12. Kolik učitelů tvé školy se rádo směje a dokáže ve výuce rozesmát i žáky.**
(napiš počet učitelů)
0 1 2 3 4 5 a více

13. Myslím si, že mi tato škola poskytuje příjemné prostředí k učení.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

14. Škola má dobře nastavené kázeňské tresty (poznámky, důtky, snížené známky z chování apod.), kterým rozumím a souhlasím s nimi.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

15. Mám pocit, že když se někdo z žáků nevhodně chová, učitelé to ve většině případů vyřeší.

Určitě ano spíše ano nevím spíše ne vůbec ne

Zde prosím napiš svůj názor.

- 1. Jaké projevy chování spolužáků vidíš v tomto okamžiku jako nejvíce problémové (napiš jeden projev chování, který ti nejvíce vadí):**

- 2. Mám pocit, že po návratu z distanční výuky se ve škole nejvíce změnilo (napiš co vnímáš jako největší změnu):**

- 3. Kdybych měl/a říct, jak udělat školu lepším místem k učení, rád bych provedl/a tyto změny (napiš dvě pro tebe nejdůležitější změny):**

Příloha 8 -Vzniklé kategorie k otevřeným otázkám z dotazníku žáků (dotazník zadán v dubnu 2022)

1. Jaké projevy chování spolužáků vidíš v tomto okamžiku jako nejvíce problémové (napiš jeden projev chování, který ti nejvíce vadí)

Kategorie

Kódy

<p>Chování mezi spolužáky</p>	<p>Ponižování 5x Falešné chování 3x Nadávání Velké ego, povyšování se nad ostatní Posmívání se 4x, poukazování na chyby Pomlouvání 6x Hluk od kluků, hluk o přestávkách Hádání Agrese a agresivita Blbé vtipy Špatná spolupráce se spolužáky Sedání na cizí lavici, rozlévání mléka, chování se jako „prase“ Úzkostné stavy, deprese, více ve stresu Chybí motivace Urážení rodin spolužáků Vylučování lidí z kolektivu, diskriminace Vulgarismy Opakované rozbíjení věcí 3x</p>
<p>Chování v hodinách</p>	<p>Vykřikování 12x Vyrušování Hluk ve třídě Skákání učitelům do řeči, drzí k učitelům 2x</p>
<p>Chování k učitelům</p>	<p>Žáci jsou drzí Nerespektování učitelů Učitelé nemají respekt</p>
<p>Nic mi nevádí nebo otázka nezodpovězena</p>	<p>25x</p>

2. Mám pocit, že po návratu z distanční výuky se ve škole nejvíce změnilo (napíš co vnímáš jako největší změnu)

Kategorie	Kódy
Změny u učitelů	<p>Styly výuky Hodně se změnili 13x Kvalita výuky Chování učitelů k žákům Lehčí výuka, menší nároky Učitelé jsou lepší, než byli při distanční výuce Velké absence učitelů Nebaví je učit Méně přátelští učitelé</p>
Organizace a režim	Únava, musím ráno vstávat
Změny v chování žáků	<p>Stres ze všeho Horší psychika žáků Horší chování 13x Vztahy k učitelům Horší chování spolužáků Nebaví je se učit Disciplína žáků</p>
Nic se nezměnilo či neodpověděl	24x

3. Kdybych měl/a říct, jak udělat školu lepším místem k učení, rad bych provedl/a tyto změny (napiš dvě pro tebe nejdůležitější změny)

Kategorie

Kódy

<p>Vzdělávací program</p>	<p>Dát před přijímačkami více času na přípravu Zrušit absolventské práce 5x Zábavnější hodiny Učit se jen to co je potřebné pro život</p>
<p>Organizace vzdělávání</p>	<p>Méně žáků ve třídě, méně hluku, povolit mobily, více volna, dlouhé prázdniny, distanční výuka, volnější režim, kratší hodiny, Hodnocení, neřešit jen známky, přestávky venku, chodit na výuku ven, více praktických předmětů, méně úkolů, zkoušení jen dobrovolně, žádné ústní zkoušení, méně testů, méně stresu ze všeho 3x , klid v hodinách, přísnější řád</p>
<p>Služby a vybavení školy</p>	<p>Lepší akustika ve třídě, lepší vybavení tříd, větší třídy, více barev ve třídách, WIFI, interaktivní tabule všude, praktické pomůcky a vybavení, bufet 11x, lepší toalety, automaty na jídlo a pití, oddychové místo, gauče na chodbách 4x, větší skříňky</p>
<p>Pedagogický sbor</p>	<p>Lepší přístup učitelů, učitelé, které baví učit, Lepší učitelé 6x, více úsilí od učitelů, respekt k odlišnostem, respektovat introverty že nechtějí mluvit před tabulí, řešit více problémy, porozumět problémům žáků, pevnější pravidla pro žáky, vybírat učitele dle zkušeností a ne dle vzdělání, lepší učitel na MAT 3x, umět vysvětlit MAT, vyhodit učitele co neumí učit, učitelé, co se nepovyšují nad žáky, učitelé více respektu k žákům</p>